

JUHA HIEDANPÄÄ, *Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos*
 JANI PELLIKKA, *Itä-Suomen yliopisto, historia- ja maantieteiden laitos*

Käytännöllinen kekseliäisyys: Tilanneanalyysi hirvenmetsästyksestä kansallispuistossa ja sen lähialueilla

TIIVISTELMÄ

Kansallispuistoissa ja niiden tuntumassa tapahtuva hirvenmetsästys on viime vuosina herättänyt keskustelua, jota on vilkastuttanut viireillä oleva luonnonsuojelulain muutos, joka tiettyjen edellytysten täytyessä sallisi hirvenmetsästyksen kansallispuistoissa. Yhtäältä keskustelussa korostuu kansallispuistojen ja suojelualueita merkitys eläinten ja ihmisten suojausarekkena, toisaalta esiin nousee myös hirvieläinten kannanhallinnan välttämättömyys. Näistä lähtökohdista suoritimme tilanneanalyysin hirvenmetsästyksestä Liesjärven kansallispuistossa ja sen lähialueilla. Kolmen työpajan sarjaan osallistuivat paikalliset hirvenmetsästyseurueet, Tiehallinnon edustaja ja riistaviranomaiset. Työpajojen tarkoituksena oli tunnistaa haasteet ja synnyttää ideoita siitä, miten metsästys ja kannanhallinta hoidetaan, jos luonnonsuojelulaki ei muutu tai jos se muuttuu. Seurat osoittivat käytännöllistä kekseliäisyyttä. Työpajatyöskentely osoitti, että seuroilla on kyvykkyyttä teknisiin ratkaisuihin ja yhteistyöhön, jolla hirvikanta tulee hallituksi Liesjärven alueelle myös tulevaisuudessa.

Keskustelu kansallispuistoissa ja niiden tuntumassa tapahtuvasta hirvenmetsästyksestä on viime vuosina käynyt vilkkäänä. Sitä ovat pitäneet yllä valmisteilla oleva luonnonsuojelulain uudistus (HE 99/2009), uusien kansallispuistojen perustaminen, laajentaminen tai niille laaditut hoidon ja käytön suunnitelmat (HKS) (Ympäristöministeriö 2006). Yksi keskustelun teemoista on ollut periaatteellinen ja puiston tarkoitukseen kohdistuva: onko kansallispuistojen tarkoitus olla kasvi- ja eläinlajien, hirvi mukaan lukien, ja elinympäristöjen turvapaikkoja metsästykseltä ja muilta ihmisvaikutuksilta (esim. SLL 23.10.2008). Toisena teemana on ollut puistossa asustavien hirvien muodostama uhka sellaiselle monimuotoisuudelle (esim. haavalle, pihlajalle ja eräille muille lehtipuille), joita puistossa tulisi erityisesti ylläpitää ja ennallistamalla tuottaa (Kouki ym. 2005; Viiri 2007; Niemelä 2010). Lisäksi on keskusteltu siitä, aiheutuuko kansallispuistoista lähiympäristölle merkittäviä sivuvaikutuksia, kuten hirvivahinkoja.

Paikallisten toimijoiden näkökulmat eivät ole saaneet vahvaa asemaa kansallispuistojen luonnonkäyttöä koskevassa suunnittelussa osin siksi, että ne eivät perustu tieteellisiin luontokäsityksiin. Metsästyksen kohdalla ongelmana on ollut sen yhteensopimattomuus perinteisen suojeluajattelun

tai uusien turistilähtöisten puistonkäyttötapojen kanssa. (Puhakka 2007.) Kysymys ei kuitenkaan ole vain kansallispuistoista, hirvenmetsästyksestä ja hirvikannan hallinnasta, vaan laajemmin maaseudun elinvoimaisuudesta ja luonnonvarojen hyödynnettävyydestä. Luonnonvarojen hyödyntämiseen vaikuttavien luonnonsuojelutoimien on koettu heikentävän maaseudun elinoloja ja hyvinvointia entisestään, koska ne puuttuvat paikallisten oikeuksiin ja mahdollisuuksiin kehittää luonnonvarojen hyödyntämiseen perustuvaa talouttaan (Rannikko 2010: 269–275). Samaan aikaan kun Euroopan unionin maaseutupolitiikka on aktivoitunut paikallista kehittämistoimintaa, kehityspessimismi on ollut voimakasta (ks. esim. Hyyryläinen & Rannikko 2000). Pelko kylätoiminnan ja esimerkiksi metsästyssseurueiden ”ukkoutumisesta” voidaan nähdä yleisemmin maaseudun tilaa koskevana (ks. Nivalainen & Haapanen 2002). Seurueiden jäsenrakenteen ja toimintatapojen uudistuminen on osa maaseudun muutosta (esim. Shelby ym. 2008; Aarnio ym. 2010).

Hirvenmetsästyksen kytkeytyy maaseudun elämään ja sen kehittymiseen monin tavoin. Hirvenmetsästyssseurueilla on aivan erityinen merkitys osana kyläyhteisöjä. Seurueet, joihin tässä työssä luemme rekisteröityneet ja rekisteröimättömät yhdistykset, koostuvat yleensä paikallisista asukkaista ja maanomistajista. Ne kiinnittyvät toiminnallaan monisäikeisesti paikalliseen yhteisöön (Shelby ym. 2005) ja ovat olleet jo runsaat puoli vuosisataa osa elävää maaseutukulttuuria ja yksi sen keskeisimmistä ylläpitäjistä ja symboleista (ks. esim. Anttila 1968). Seurueilla on roolinsa myös yhteisöä koskevassa tiedontuotannossa ja yhteisöllisen toiminnan aktivoimisessa (Hiedanpää 2000).

Liesjärven kansallispuistoa koskevassa keskustelussa on tuotu esiin yllä mainittujen näkökohtien lisäksi (esim. Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto 21/2004 vp) menettelytavat ja ohjaavat säännökset, joilla puiston käyttöä ja hoitoa on toteutettu (Pigg 2005; Aaltoila 2008). Tämän hirvenmetsästyksen Liesjärven kansallispuiston alueella ja lähiympäristössä käsittelevän työn tarkoituksena on tunnistaa konkreettisia, yhteistyöhön perustuvia toimintatapoja ja arvioida niiden vaikutuksia metsästyksen järjestämiseen ja hirvikannan sääte-

lyyn.¹ Olemme toiminnallisen tapaustutkimuksen (Lehtonen 2007) keinoin tarkastelleet, miten paikalliset hirvenmetsästyssseurueet kykenevät uudistamaan toimintatapojaan muuttuvissa olosuhteissa ja luomaan uusia edellytyksiä luonnonvarojen hyödyntämiselle ja kyläyhteisöjen elinvoimaisuudelle.

Liesjärven kansallispuisto ja hirvenmetsästyksen järjestelyt

Liesjärven kansallispuisto sijaitsee pääosiltaan Tammelan kunnassa Lounais-Hämeessä. Tämä Tammelan ylänkö on karua ja harvaan asuttua aluetta keskellä muutoin viljavia maatalousmaita. Kansallispuiston aluetta luonnehtivat mänty- ja kuusivaltaiset metsät puolukka- ja mustikkatyyppin kankailla, pienet metsäiset suot sekä useat järvet ja pienvedet. Rantaviivaa on noin 50 kilometriä.

Kansallispuisto on perustettu 1956. Puiston pinta-ala oli aluksi 150 hehtaaria, mutta kasvoi vuoden 1981 laajentumisen myötä ensin 630 hehtaariin ja viimeisen laajennuksen (2005) myötä 2109 hehtaariin. Puisto laajeni etenkin pohjoisen suuntaan. Tuolloin puistoon liitettiin myös kaksi luonnonarvoiltaan arvokasta suoympäristöä Tartalamminsuon ja Tervalammensuon (Metsähallitus 2009). Puisto koostuu useista erillisistä lohkoista (ks. liite 1).

Merkittviä reittejä puistossa on noin 30 kilometriä. Ne ovat osa Hämeen ilvesreitistöä, joka on yli 200 kilometriä pitkä. Kansallispuistossa käy vuosittain noin 30 000–36 000 vierailijaa ja puiston asiakaspisteessä eli Hämeen luontokeskuksessa 16 000–19 000 kävijää (Metsähallituksen kehittämispäällikkö Lasse Lovén, sähköpostiviesti 19.4.2010). Puistossa tehdään yksityiskohtaisempi kävijäselvitys 2010.

¹ Vuoden 2008 syksyllä alkoi maa- ja metsätalousministeriön rahoittama tutkimushanke ”Metsästyksalueiden sosio-ekologinen pirstoutuminen ja sen vaikutukset hirvieläinkantojen säätelyyn”, jonka tavoitteina oli määrittellä mitä sosio-ekologinen pirstoutuminen on, tunnistaa millaisia vaikutuksia sillä on metsästystekniikoihin ja metsästyssseurueiden yhteiskuntasuhteisiin, sekä kehittää adaptiivisia kannansäätelyn periaatteita ja menetelmiä sosio-ekologisesti pirstoutuneille alueille. Tutkimuskohteiksemme valitsimme Nuuksion ja Liesjärven kansallispuistot ja niiden lähialueet. Kahta ensimmäistä tutkimuskysymystä tarkastellaan Nuuksiota käsittelevässä raportissa Hiedanpää ym. 2010.

Liesjärven kansallispuistoon rajautuvilla alueilla metsästää puolenkymmentä metsästyseuraa. Näistä kaksi on vuokrannut ajo-oikeusalueita puistosta. Ajo-oikeus mahdollistaa miesajon tai koiran käytön, mutta kieltää hirven kaatamisen puiston alueelle muutoin kuin eläinsuojelullisista syistä eli haavoit- tunutta tai kolarissa loukkaantunutta eläintä lope- tettaessa. Osa metsästyksistä (runsaat 200 hehtaaria) on ollut kansallispuistoon kuuluvia mutta met- sästysoikeudeltaan kiinnitettyjä. Vuokra-ajan päättyessä elokuussa 2010 ne siirtyivät passitusoi- keuden piiristä ajo-oikeusalueeksi (ks. kuva 1.).

Hirvieläimet ja metsästyksen kytkeytyvät kahteen Liesjärven kansallispuiston yhteydessä keskustel- tuun ongelmaan: Ensinnä valtatie 2:n (Porintien, jäljempänä VT2) liikenneturvallisuus Liesjärven kansallispuiston kohdalla on vaarantunut, koska havaintojen mukaan hirvikolarit ovat keskittyneet kohtaan, jossa puisto rajautuu tiehen (esim. MT 13.10.2008) (ks. kuva 1). Toiseksi, hirvieläinten kannanhallinta on hankaloitunut, koska kansallis- puiston alueella ei luonnonsuojelulain mukaan saa metsästää. Puiston laajenemisen (2005) myötä puiston pohjoispuoliset seurat kaatavat hirviä en- tistä kauempana VT2:sta. On myös havaintoja hir- vien toistuneista pakenemisesta metsästystilantees- sa puiston VT2:n läheiseen osaan, mistä ajo-oikeu- tut seurat eivät voi tehokkaasti ajaa hirviä takaisin omiin passeihinsa puiston pohjoispuolelle.

Tilanneanalyysi

Käytämme lähestymistavastamme nimitystä tilan- neanalyysi. Työllämme ei ole yksittäistä esikuvaa. Sen lähtökohtana on pragmatismiksi nimetty yhteiskunta- ja tieteenfilosofinen suuntaus ja erityi- sesti yhden sen keskeisimmän edustajan John Deweyn (1859–1952) tiedettä, oppimista ja demo- kratiaa koskevat ajatukset. 1990-luvun alussa Helsingin yliopiston Maankäytön ekonomian pro- fessori Kauko Hahtola (1990) kehitteli tilanneana- lyysiä (situational analysis), joka perustui pragma- tismiin ja klassiseen institutionaalisen taloustietee- seen sekä ruotsalaisen taloustieteilijä Peter Söderbaumin (1973) tilanneanalyysiin (positional analysis). Heidän tarkastelunsa keskittyivät luon- nonvarojen ja ympäristön käytön suunnitteluun,

vaikutusten arviointiin ja päätöksentekoon. Tar- koituksenamme on syventää heidän aloittamaansa työtä ja tarkastella pragmatistisesta näkökulmasta tilannekohtaisuuden ja tilanneherkkyyden suhdet- ta yhteisölliseen luovuuteen ympäristö- ja luon- nonvara-asioiden suunnittelussa ja päätöksenteos- sa. Tarkastelemme, miten toimijat yhdessä keksivät ongelmallisessa tilanteessa ratkaisuja ja mitä nämä ratkaisut ovat. Suomessa kiinnostus pragmatismiin on viime aikoina ollut suurta (ks. esim. Bergman 2009; Kilpinen ym. 2009; Määttänen 2009).

Tilanneanalyysin lähtökohtana on häiriö. Häi- riö on jokin asia tai ilmiö, kuten Liesjärven tapauk- sessa kansallispuisto, jonka ilmaantuminen toi- mintatilaan vaikuttaa vallitsevaan sosioekologiseen ja institutionaaliseen järjestykseen: toiminta (esi- merkiksi hirvenmetsästys) ei tuota tulosta totutusti tai palvele järkevästi tarkoitustaan. ”Mahdollisuuk- sien tila” muuttuu. Ennen mahdolliset toimet muuttuva mahdottomiksi, toimintavapaudet vä- henevät, oikeuksia karsitaan, toimijoille asettuu uusia velvollisuuksia tai voi tapahtua myös päin- vastoin – mahdollisuudet voivat lisääntyä. Metsäs- täjien häiriöksi kokema ilmiö voi olla suhteellisen pysyvä (suojelualue), toistuva (syksyn suppilovah- veroaika) tai hetkellinen (retkeilijajoukko). Joskus häiriö on tulosta suunnitelmallisesta toiminnasta (hakkuuaukko, retkeilyreitit), joskus ne syntyvät spontaanisti (tuulenkaadot) (ks. Hiedanpää ym. 2010).

Deweyn (1939/1988a) mukaan yllätyksellinen, tavallisuudesta poikkeava häiriö pakottaa toimijat arvioimaan tilannetta kriittisesti. Alkaa arvottami- nen, joka on sen arviointia ja punnintaa, miten omaa toimintaa tai olosuhteita pitäisi muuttaa, jot- ta ne jälleen tuottaisivat haluttuja vaikutuksia. Tä- mä ei ole perinteinen näkemys arvottamisesta. Tä- sä lähestymistavassa toimijoiden halut ja tavoitteet ovat kytköksissä sen arvioimiseen, riittävätkö voi- mat olosuhteiden ja tai kyvyt omien toimintatapo- jen muuttamiseen. Nämä olosuhteet ja toimintata- vat voidaan ymmärtää myös vakiintuneita ja vallit- sevina instituutioina, siis toimintasääntöinä, toimintarajoitteina ja voimassa olevina toimeenpa- non mekanismeina (ks. North 2005; Bromley 2006). Arvottamisen tarkoituksena on vallitsevaa järjestystä ylläpitäen tai sitä muuttaen pitää yllä ja

vahvistaa tietyn toimijajoukon tai yhteisön elinoloja. Toisin sanoen arvottamisella varmistetaan arvokkaina pidettyjen asioiden saatavilla olo. Sen myönteiset tulokset ja seuraukset ilmenevät sopeutumisenä, palautumisena ja uudistumisena. Pragmatistinen arvottamisteoria tuo operatiivisen elementin viimeaikana runsaasti huomiota saaneeseen resilienssin käsitteeseen (ks. esim. Kotilainen & Eisto 2010).

Arvottaminen sisältää aina tutkimuksellisen komponentin. Arvot eivät kuitenkaan ole ”tiedettäviä”, vaan toimintaa ja käyttäytymistä ohjaavia (Putnam 2010). Tutkimuksen avulla voidaan löytää ja luoda uusia tehokkaampia ja reilumpia käyttäytymisen ja toiminnan perusteita ja malleja. Toiminnallisessa tapaustutkimuksessa tiede ja käytäntö asettuvat yhteen. Samalla myös demokratian käytännöt – osallistuminen, puhe, tekeminen, vaikuttaminen ja vaikuttaminen – kytkeytyvät arvotiedon, tilannekohtaisesti oikeaksi ja hyväksi koetun käyttäytymisen ja toiminnan määrittelyyn ja tuottamiseen (Anderson 2007).

Tilaneanalyyseissä luovuus perustuu osallistujien yhteistyöhön ja yksilöllisen ja yhteisöllisen kokemuksen, mielikuvituksen ja kekseliäisyyden tavoitteelliseen tukemiseen, jotta häiriöinen ja ongelmallinen tilanne muuttuisi ehyeksi ja alkaisi tuottaa korkealaatuisempia vaikutuksia. Dewey (1939/1988b) käyttää tällaisesta instrumentaalisesta ja moraaliseen kasvuun tähtäävästä prosessista nimitystä yhteistoiminnallinen älykkyys (cooperative intelligence) tai luova demokratia (creative democracy). Kyse on tulehisen politiikasta, halusta luoda monisyinen ja prosessin kuluessa kehittyvä foorumi tulevien häiriöiden tunnistamiseksi, ongelmien uudelleen määrittelemiseksi ja uusien ratkaisujen löytämiseksi (tulehisen politiikasta ks. Gouinlock 1999; Connolly 1999).

Työpajatyöskentely vuorovaikutuksen metodina

Valitsimme menetelmäksemme vuorovaikutteisen työpajatyöskentelyn, koska tarkoituksemme ei ollut asettaa hirvikannan hallinnan vaihtoehtoja suuren yleisön kannalta paremmuusjärjestykseen eikä tehdä päätösuositusta. Työpajat tarjoavat yhteis-

toiminnallisen tavan tunnistaa, määrittellä, uudelleen määrittellä, ratkaista ja arvioida luonnonvarojen hallinnan teoreettisia ja käytännöllisiä ongelmia. Työpajatyöskentely on lisännyt suositointaan viime aikoina osana toiminnallisen tapaustutkimuksen käytäntöjä (ks. esim. Jokinen ym. 2009).

Järjestimme kolme työpajaa Hämeen luontokeskuksessa Liesjärvellä: ensimmäinen järjestettiin 5.11.2009, toinen 19.11 ja kolmas 10.5.2010. Kaikki tilaisuudet alkoivat klo 18 ja kestivät kolme tuntia. Kutsuimme mukaan paikallisia, joilla on tietoa ja taitoa Liesjärven metsästysongelman tunnistamiseksi, ilmaisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Tutkijoina pidimme yllä keskustelua ja johdatelimme sitä eteenpäin. Emme ottaneet kantaa ongelmien luonteeseen tai merkitykseen.² Raporttiluonnoksen kirjoitimme toisen ja kolmannen työpajan välissä.

Kahteen ensimmäisen työpajaan kutsuimme 1–2 edustajaa viidestä metsästysseurasta, jotka olivat Liesjärven metsästysseura ry, Katavan erä ry, Uponorin hirvimiehet, Lintumaan metsästäjät ry ja Tammelan aluevarasto, kaksi henkilöä kansallispuistoa hallinnoivasta Metsähallituksesta, henkilön Tiehallinnosta, henkilön Forssan-Tammelan riistanhoitoyhdistyksestä sekä päällikön Etelä-Hämeen riistanhoitopiiristä. Metsähallituksen ja Tiehallinnon edustajat olivat läsnä ensimmäisessä ja Etelä-Hämeen riistapäällikkö viimeisessä työpajassa. Kolmanteen työpajaan kutsuimme Letkun Erän uutena metsästysseurana mukaan. Kutsuttujen metsästysseurojen edustajat tulivat lähes poikkeuksetta paikalle. Lintumaan metsästäjät ry:n edustusta ei ollut viimeisessä työpajassa. Osallistujien määrä vaihteli 10–14 välillä. Seuroja edustivat yleensä samat henkilöt.

Ensimmäisen työpajan aloitimme käymällä läpi metsästyskauden 2009 kokemuksia. Keskustelimme arkisesti osallistujille tutuista asioista. Tarkoituksenamme oli luoda yhteinen, jaettu ja epämuo-

2 Jo syksyllä 2008 olimme tutustuneet kahteen metsästysseuraan, Katavan Erään ja Liesjärven metsästysseuraan, joilla molemmilla on Metsähallitukselta vuokrattuja ajo-oikeusalueita puistossa. Tutkijat (Markku Laulumaa ja Jani Pellikka) osallistuvat tuolloin Katavan Erän hirvijahtiin yhtenä päivänä. Molempien metsästysseurojen syksyn 2008 hirvijahdistista kerättiin tietoa metsästyspäiväkirjojen ja haastattelujen avulla. Nämä aineistolähteet ja niistä tehdyt päätelmät olivat perustana työpajatyöskentelyn suunnittelulle (ks. alaviite 1).

dollinen keskusteluyhteys osallistujien välille. Keskustelu käytiin yhdessä ryhmässä ja se eteni niin sujuvasti, ettei alun perin suunniteltua pienryhmäkeskustelua toteutettu lainkaan.

Toinen työpaja alkoi lyhyellä työpajasarjan yleisesittelyllä uusille osallistujille sekä ensimmäisen työpajan kertauksella. Kertauksessa tuotiin esille ja keskusteltiin ensimmäisessä työpajassa nousseista metsästyksellisistä haasteista ja ideoista, jotka liittyivät nykyisten tai luonnonsuojelulain muutoksen myötä mahdollisiin tapoihin järjestää metsästystä Liesjärven alueella. Tämän jälkeen osallistujat jakautuivat kahteen ryhmään niin, että molempiin tuli edustaja kustakin metsästysseurasta. Ryhmille jaettiin kirjallinen tehtävänanto, johon oli nimetty kullekin kaksi työpajassa esiin nousutta ideaa, joita haluttiin kehittää ja konkretisoida. Ensimmäinen ryhmä tarkasteli toimintavaihtoehtoja tilanteessa, jossa luonnonsuojelulaki muuttuu ja sallii metsästyksen kansallispuistossa ja toinen ryhmä paneutui toimintavaihtoehtoihin tilanteessa, jossa nykyisen kaltaiset institutionaaliset puitteet säilyvät. Molemmat ryhmät saivat käyttöönsä alueen kartat, johon heidän toivottiin piirtävän ideoimiinsa toimintavaihtoehtoihin liittyvä kohdealue ja keskeiset toiminnalliset piirteet. Metsästysteknisten ideoiden kohdalla kartalle pyydettiin piirtämään miesajon lähtöpaikka, ajosuunta, passipaikat sekä muut jahtiin liittyvät järjestelyt. Lopuksi keskusteltiin ryhmien aikaansaannoksista (ks. liite 1).

Kolmas työpaja eteni samojen vaiheiden mukaan kuin toinen työpaja. Työpajan aluksi käsiteltiin myös tämän julkaisun luonnosta, joka oli toimitettu kommentoitavaksi kutsun yhteydessä. Tämän jälkeen osallistujat jakautuivat kahteen ryhmään. Toinen ryhmä koostui puiston pohjois- ja länsipuolella operoivien seurojen edustajista ja toinen ryhmä puiston itä- ja eteläpuolen seurojen edustajista. Tehtävänannon mukaan heidän tuli hahmotella kartalle puistossa tapahtuvan pyynnin käytännön järjestelyjä (esimerkiksi passiketjujen sijainti). Tämänkaltaiset tilanteet voivat tulla kyseeseen, jos hirvieläin loukkaantuu liikenteessä tai hirvijahdissa puiston ulkopuolella ja pakenee puistoon tai jos luonnonsuojelulaki muuttuu ja sallii hallituksen esityksen (HE 99/2009) mukaisesti

merkittävää vahinkoa puiston ulkopuolella aiheuttavien riistaeläinten metsästyksen kansallispuistossa. Lopuksi ryhmät esittelivät ideansa ja niistä keskusteltiin.

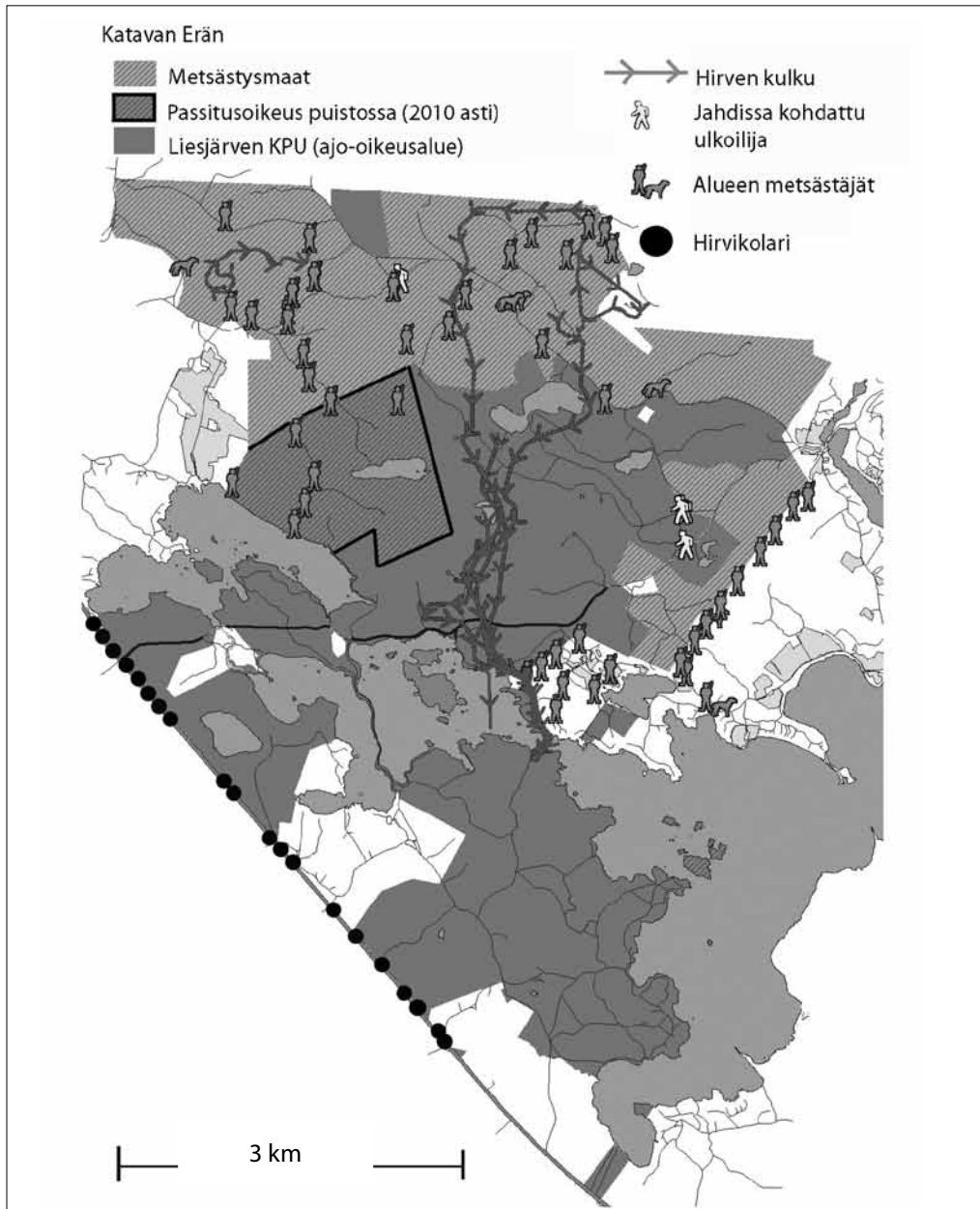
Hirvenmetsästys Liesjärven kansallispuistossa ja sen läheisyydessä

Toteutunut tilanne 2008 ja 2009 metsästyksissä

Seurakohtainen metsästys Liesjärven alueella

Katavan Erä metsästää runsaan 2100 hehtaarin alueella, josta noin 2/3 on kansallispuistoon kuuluvaa ajo-oikeusalueutta. Metsästyksen ydinalue sijaitsee kansallispuiston pohjoispuolella. Pysäyttävän koiran avulla tapahtuvaan hirvijahtiin osallistuu tyypillisesti 6–9 metsästäjää, ja pyyntikauden saalis on ollut viime vuosina 3–4 hirveä. Valkohäntäpeuraa (valkohäntäkaurista) metsästetään pääsääntöisesti käyttämällä ja kausikohtainen saalis on ollut 8–13 eläintä. Seuran edustajia huolestutti se, että syksyllä 2008 hirvi karkasi koira kintereillään kuusi kertaa kansallispuiston pohjoisosan laajennusosan yli ja ui Liesjärven yli puiston eteläiseen osaan karistaen koiran kannoiltaan (kuva 1 seuraavalla sivulla). Syksyllä 2009 näin kävi kolme kertaa. Toinen huolenaihe oli se, että reilun 200 hehtaarin osalta metsästysoikeuden kiinnitys oli päätymässä, ja että jatkossa alueelle on vain hirven ajo-oikeus.

Liesjärven metsästysseura (jäljempänä Liesjärven MS) metsästää pysäyttävän koiran avulla hirviä Liesjärven kylän tuntumassavajaan 4 000 hehtaarin alueella. Hirvijahtiin osallistuu tyypillisesti 16–19 metsästäjää ja saalis on ollut viime vuosina 6–10 eläintä, mikä on pinta-alaan suhteutettuna alueen korkeimpia lukuja. Myös peurajahti on ollut aktiivista ja saalista on saatu vuositasona 14–25 eläintä. Seuran edustajien huolena oli hirvien poistuminen usein vt2:n läheisyyteen koira perässään. Heidän mukaansa Natura 2000 -suojelu ei asettanut yhtä tiukkoja ehtoja laajennusosan metsästykselle kuin

KUVA 1. Liesjärven kansallispuiston pohjoisosan ympärillä operoivien metsästysseurojen passi-paikkoja jahdeissa syksyllä 2008. Koira-symboli kuvaa paikkaa, josta eläinten etsintä aloitettiin metsästyspäiväkirjoihin kirjatuissa jahdeissa. Hakaviivoitetut urat kuvaavat koiran hirven mukana kulkemia reittejä. Vaalea alue, jonka rajalla rivissä passimies-symboleja, on Liesjärven MS:n metsästysmaata. Mustat pisteet tiellä (VT2) kuvaavat esimerkinomaisesti Tiehallinnon ilmoittamia, puiston välittömässä tuntumassa tapahtuneita hirvikolareita (kaikkiaan 64 kpl) ajanjaksolla 1.1.1990–1.8.2009 (viimeinen vuodelta 2008).

mitä perustettu kansallispuisto ja sille laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma.

Katavan Erällä ja Liesjärven MS:lla on ollut metsästyksellistä yhteistyötä, jonka tuloksena vuoden 2009 jahdissa kaadettiin yksi eläin. Tyypillisesti jahtikauden aikainen yhteistyö on aiemmin liittynyt tilanteen vaatiessa jahdissa luokkaantuneen hirven pyydystämiseen yhdessä ja melko tiiviiseen seurojen väliseen tiedonvaihtoon hirvien, hirvikoiran ja koiran ohjaajan liikkeistä (rajanylityksistä) ja pyyntilupien käytöstä.

Lintumaan metsästysseura metsästää pysäyttävän koiran avulla hirviä Liesjärven MS:n itäpuolella ja kuuluu samaan yhteislupaan kuin edellä mainitut kaksi seuraa. Pinta-alaa seuralla on runsaat 1400 hehtaaria ja seuruejahtiin osallistuu tyypillisesti noin 10 henkilöä. Hirvisaalista on kauden mittaan kertynyt viime vuosina 2–4 ja peurasaalista 1–5 eläintä. Seuran edustajan mukaan alueella on usein viikonloppuisin ratsastajaryhmiä. Ampumarata on 500 metrin päässä ratsastajien reitistä. Hevoset ovat tottuneet ammuntaan, mutta eivät välttämättä satunnaisemmin kohdattaviin metsästäjiin. Seura on ollut vuosina 2008 ja 2009 samassa viiden osakkaan yhteisluvassa kuin Katavan Erä ja se ollut jo kauan samassa yhteisluvassa Liesjärven MS:n kanssa. Katavan Erä vaihtoi kahden muun seuran kanssa osakkuutensa yhteisluvasta toiseen vuoden 2007 jälkeen edellisessä syntyneiden sisäisten ongelmien vuoksi.³

Uponorin hirmvimiehet (ent. Askon seura) metsästää miesajolla hirviä noin 2200 hehtaarin alueella vt2 eteläpuolella (ns. Salkolan alueella) ja kuuluu eri yhteislupaan kuin muut työpajasarjaan osallistuneet seurak. Seuralla on noin 5300 hehtaaria maita muualla eikä sillä, suuren osan aikaa muualla metsästävänä, ole ollut suuria intressejä tai huolia koskien Liesjärven aluetta. Seuruejahtiin osallistuu tyypillisesti noin 20 henkilöä. Yhteislu-

³ Yhteisluvalla tarkoitetaan käytäntöä, jossa haetaan yhdellä hakemuksella pyyntilupia kunkin yhteislupaosakkaan metsästysalueille eli niiden muodostamalle yhteislupa-alueelle. Tarkoituksena on esimerkiksi vähentää hakijoiden ja hakemusten käsittelijöiden pyyntilupabyrokratiaa ja luoda paikallista ja jahdinaikaista joustavuutta pyyntilupien kohdentamiseen yhteislupa-alueen sisällä. Yhteislupa-alueen muodostamisella voidaan myös parantaa hirvieläinten pyyntialueita koskevia oikeudellisia edellytyksiä ja luoda käytännöllisempiä mutta oikeudellisesti hyväksyttäviä raja-alueiden käyttötapoja (vrt. Kiuru 2009).

vassa on kahdeksan seuraa ja osakkailta on maata yhteensä 32000 hehtaaria. Hirvisaalista seura on saanut puiston lähialueen metsästysmailtaan 3–8 eläintä jahtikaudessa.

Letkun Erä metsästää Liesjärven kansallispuiston länsipuolella Letkun kylän tuntumassa. Hirvieläinjahtiin käytettävä alue on noin 3800 hehtaaria. Hirvisaaliit ovat olleet 8–15 ja peurasaliit 48–53 eläintä kaudessa. Peurojen osalta pinta-alaan suhteutettu saalis vuosina 2006–2009 on ollut vuodesta toiseen korkea ilman, että kannan kestävydestä on tingitty – myös jäävä kanta on pysytellyt vuodesta toiseen korkeana. Seuran edustajien mukaan ”luontopolku kulkee selustassa” ja seura kohtaa kulkijoita melkein joka viikonloppu.

Tammelan aluevarasto metsästää hirviä miesajolla noin 1100 hehtaarin alueella puiston lounaispuolella. Jahtiin osallistuu tyypillisesti 12–17 henkilöä. Saalista on tullut vuositasolla 2–4 hirveä ja 8–17 peuraa. Peurojen osalta pyyntiä luonnehtivat samat piirteet kuin Letkun erän peurajahtia: peurakanta on vahva ja sitä metsästetään aktiivisesti, mutta ilmeisen kestävästi. Nämä kaksi seuraa muodostavat yhdessä yhteislupa-alueen.

Osallistuminen kansallispuiston hoidon ja käytön suunnitteluun

Liesjärven kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma (HKS) valmistui syksyllä 2009. Laadinnasta vastasivat Metsähallituksen erikoissuunnittelijat ja heidän apunaan toimi valmisteluvaiheessa suunnitteluryhmä. Paikallisten asukkaiden näkemyksiä kartoitettiin yleisötilaisuudessa Liesjärvellä, jossa suunnitelmaa esiteltiin ja minkä jälkeen HKS-luonnos lähetettiin lausuntokierrokselle (Metsähallitus 2009). Vaikka HKS:n laadintaprosessi oli vuorovaikutteinen, se epäonnistui suunnitteluryhmässä mukana olleiden metsästäjien mielestä siinä, ettei paikallisia metsästäjiä kutsuttu alun perin mukaan. Puistossa tapahtuvaa metsästystä ei oltu kytketty millään tavalla osaksi suunnittelua, vaikka jo Liesjärven yleisötilaisuudessa 2004 myös metsästysmahdollisuus puistossa oli noussut esiin (ks. myös Liesjärven kylätoimikunnan, MTK-Tammelan, ja Forssan–Tammelan riistanhoitoyhdistyksen hoitosuunnitelma-lausunnot (Metsähallitus 2009)).

Metsästäjät eivät pitäneet osallistavan suunnittelun toimintaperiaatteita sinänsä ongelmallisina. Ongelma oli pikemminkin sisällöllinen. He olisivat halunneet metsästyksen olevan yhdenvertaisena toimintona muiden kestävään käyttöön kuuluvien hoito- ja käyttötoimien rinnalla. Metsähallitus oli kuitenkin kategorisesti torjunut toivomuksen toteamalla, etteivät voimassaolevat säädökset mahdollista metsästystä – eikä metsästystä koskeva suunnittelu siten ole kansallispuistossa tarkoituksenmukaista.

Monen työpajaan osallistuneen metsästäjän mielestä metsästyskieltoa Liesjärven kansallispuistossa ei oltu perusteltu riittävästi: miten metsästys voisi aiheuttaa sellaista sosiaalista tai ekologista häiriötä, joka riittää perusteeksi kieltää puistossa tapahtuva metsästys. Metsästäjät korostivat sitä, miten metsästys aiheuttaa vain hyvin vähäistä sosiaalista häiriötä. Lintumaan MS:n edustaja – oman arvionsa mukaan itsekin suomalaisten kansallispuistojen aktiivinen kävijä – toi esille sen, miten retkeilijöiden liikkuminen kanavoituu erityisesti valmiille reitistölle ja miten juuri tästä syystä metsästys on helppoa sovitaa yhteen retkeilyn kanssa. Hänen mukaansa retkeilijöiden ja metsästäjien kohtaamisista esimerkiksi Pohjois-Suomen laavupaikoilla ei ole ollut osapuolille häiriötä. Liesjärven MS:n mukaan muiden toimijoiden tarpeet huomioidaan yhtä lailla metsästäessä talousmetsissä – puisto ei ole poikkeus:

Ja aina metsästystä järjestettäessä on otettava huomioon, että voi liikkua ihmisiä missä vaan.

Katavan Erä ja Liesjärven MS esittivät, että heidän etunsa mukaista olisi sallia hirvenmetsästys vuonna 2005 perustetussa puiston laajennusosassa. Sen sijaan heillä ei ole pyrkimyksenä päästä metsästäämään puiston 1956 perustettuun osaan. Liesjärven MS:n ajo-oikeusalueilla käy vain kourallinen sellaisia ihmisiä, jotka voisivat metsästyksestä häiriintyä. Heidän mukaansa ihmiset voivat kokea enemmän häiriötä puiston ennallistamistoiminnasta kuin metsästyksestä. Puistossa on tehty ennallistamistoimia yli 300 hehtaarilla (Heikkilä ym. 2008). Katavan Erän edustajan mukaan nykyisen kaltaisessa koirametsästyksessä ekologisia, esimerkiksi biologista monimuotoisuutta pienentäviä, vaikutuksia koituisi hyvin vähän.

Mahdottoman ja potentiaalisen rajalla

Metsästys vesijätöllä

Liesjärven kansallispuiston hirvikannan hallinnasta käydyssä julkisessa keskustelussa on tuotu esiin, että ajo-oikeuden käyttäminen puiston VT2:n läheisessä osassa on hankalaa, koska ajo jouduttaisiin suuntaamaan joko VT2:lle tai veteen (ks. esim. Aaltoila 2008). Molemmat vaihtoehdot tuntuvat jahdin toimivuuden ja järjestelyjen kannalta mahdottomilta.

Työpajassa keskustelu veteen ajamisesta nosti esiin mahdollisuuden metsästää vesijätöllä eli veden pinnan alentumisen johdosta paljastuneella ranta-alueella. Tämä edellyttäisi sitä, että osakaskunnat vuokraisivat metsästykselle metsästysoikeuden vesijätölle. Tätä vaihtoehtoa kartoitettiin pohtimalla, millaisia metsästys teknisiä järjestelyjä ja vaikutuksia tällä toimintatavalla olisi. Rannoille tarvittaisiin passitorneja, jotta metsästys pysyisi turvallisena. Torneista huolimatta osallistajat epäilivät ampumisen turvallisuutta, koska luodin vedestä kimpoamisen vaara on olemassa ja hirvien suosiman uintireitin pohjoispäässä on mökkejä. Lisäksi passitorneista epäiltiin olevan esteettistä haittaa. Ratkaisuna tähän esitettiin siirrettäviä passitorneja ja jahdin toteuttamista jäiden tulon jälkeen.

Katavan Erän edustaja arvioi, ettei onnistunut miesajo VT2:n läheisestä puiston osasta vesijätölle onnistu heidän seuransa metsästäjä määrällä eikä hirvien veteen tuleminen koirajahdissa ole yhtä varmaa. Onnistunut hirvien ajaminen vesijätölle edellyttää ajomiehiä monesta metsästyksenseurasta. Katavan Erän edustaja piti toteuttamiskelpoisena ideana ottaa salmeen pyrkiviä hirviä vastaan rannalla tai vesijätöllä. Hän ei kuitenkaan ollut varaukseton ratkaisun toimivuudesta:

Kyllä nämä vähän tekohengitysjuuttuja on. Kyllä päättäjillä pitäisi olla jokin laskennallinen järki, jos viikonloppu mettästellessään, niin jahtipäiviä on periaatteessa 21-22 päivää vuodessa. Jos siinä on 365 päivää mahdollista ihmisten liikkua, niin se mittasuhte on minun mielestäni älytön. Asetuksen muutos olisi tarpeen, että saadaan neuvoteltua jotkut ajat, joiden puitteissa voitaisiin rauhassa olla tuolla. Tuolla mitään polkuja ole. Toisaalta kun joskus on tullut noita haavakoita ja jouduttu

tai sitä kautta päästy operoimaan tuolla puiston alueella niin eihän ihmiset ole edes huomanneet että on oltu. Tietysti ääniä on ollut. Tämä on ihan tekemällä tehty pattitilanne, jota pide-tään paikallisesti päällä ja sehän leviää koko ajan.

Keskustelu nosti esiin useita käytännöllisiä seikoja, mikäli salmeen pyrkiviä eläimiä halutaan vastaanottaa maapassein Liesjärven MS:n ja Katavan Erän alueella tai salmen rannalla. Keskustelu vesialueiden käyttämisestä rajautui koskemaan tätä erityistä hirvien ylityskohtaa. Muilla metsästysseuroilla tällaista haastetta ei ilmeisesti ole. Esimerkiksi Liesjärven MS:n edustaja toi esiin, etteivät heidän alueensa hirvet juuri pyri veteen.

Metsästys VT2:n toisella puolella

Työpajassa nostettiin esiin myös toinen ”mahdoton” vaihtoehto, jossa hirvet ajettaisiin pois puistosta VT2:n yli Uponorin hirmimpien passeihin, jotka sijaitsevat lähimmillään noin 500 metrin päässä tien eteläpuolella. Tiehallinnon edustajan mukaan hirvien ajaminen VT2 yli on erittäin hankalaa, koska liikenneturvallisuuteen ja liikenteen ohjaamisen järjestelyyn liittyy paljon käytännöllisiä ongelmia ja erilaisia virallisia vaatimuksia, kuten turvahenkilöiden koulutus. Tielle ja tien yli ampuminen ovat metsästyslailla kiellettyjä. Metsästysseurojen edustajat olivat Tiehallinnon edustajan kanssa pitkälti samaa mieltä: tien yli ajaminen on käytännössä mahdotonta. Lintumaan edustaja epäili, että liikennöinnin rajoittaminen huonontaisi metsästyksen julkisuuskuva. Katavan Erän ja Liesjärven MS:n edustajat toivat esiin epäilynsä autoilijoiden varomattomuudesta hirviä ja hirvenmetsästäjiä kohtaan: olisi ehkä välttämätöntä katkaista liikenne kokonaan, eikä Suomessa yleensä toimita näin.

Liikennejärjestelyjen ohella tien yli ajamisen hankaluutta lisäsi se, ettei ajo-oikeutetun seuran eli Katavan Erän edustaja tuntenut seuroja, joiden maille hirviä voisi ajaa. Työpajan osallistujat alkoivat katsoa ympärilleen ja Uponorin hirmimpien edustaja kertoi, että kyseiset metsästysmaat ovat heidän käytössään ja että heidän puolestaan hirvien ajaminen heidän maille olisi mahdollista. Keskustelussa alkoi hahmottua uudenlainen yh-

teistyömuoto.

Keskustelun myötä virisi uusi ideamahdollisuudesta sijoittaa hirttipassit VT2:n eteläpuolen sijaan pohjoispuolelle. Hirviä ajettaisiin VT2:n suuntaisesti eikä sen yli. Hirvet yritettäisiin saada liikkeelle kansallispuistosta hyödyntäen Katavan Erän ajo-oikeutta Uponorin hirmimpien puolelle sijoitettaviin passeihin: hirmimiehet harjoittaisivat näin uudenlaista yhteistyötä. VT2 olisi niin kaukana ajo- ja passiketjusta, ettei jahti olisi liikenteelle välitön riski. Jahdin onnistumisen kannalta osallistujat pitivät tärkeänä, että jahti perustuu miesajoon riittävän suurella määrällä osallistujia. Uponorin hirmimpien edustaja ehdotti yhteisjahdin ajankohdaksi jahtikauden alkua syys-lokakuun vaihteessa, jolloin pyyntilupia on eniten käytettävissä eikä saaliseläimen valikoinnin vuoksi puistosta passeihin karjannut hirvi jää yhtä todennäköisesti ampumatta. Tämä olisi myös sillä tavoin uusi toimintatapa, että tyypillisesti yhteisjahteja järjestetään vasta loppukaudesta, kun viimeisiä pyyntilupia yritetään saada käytetyiksi.

Saman idean hyödyntämistä alettiin pohtia myös toisessa osassa puiston reunaa. Siinä Katavan Erän yhteistyökumppanina olisi Letkun Erä, joka ei kuulunut ensimmäiseen ja toiseen työpajaan kutsuttujen seurojen joukkoon. Idean myötä esitettiin toive Letkun Erän kutumisesta työpajaan yhteistyön suunnittelemiseksi ja edistämiseksi: tämä toteutettiin kolmannessa työpajassa. Toiveen esitti henkilö, joka oli työpajasarjan alussa pitänyt kaikkia nykyisiä institutionaalisia järjestelyjä teko-hengityksenä (ks. lainaus yllä). Kiinnostus uudenlaiseen yhteistyöhön paljastaa, miten uudet ideat liikauttavat selvästi eniten juuri niitä osallistujia, jotka työpajan alussa kokivat nykyiset toimintakäytännöt kutakuinkin vaihtoehdottomina. Koettu pattitilanne alkoi purkautua.

Metsästys luonnonsuojelualueilla hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan

Nykyisen lainsäädännön mukaan minkäänlainen eläinten ampuminen ei ole sallittua Liesjärven kansallispuistossa. Eräillä Natura 2000 -alueilla hoidon ja käytön suunnitelmissa metsästys on mahdollistettu. Työpajakeskustelussa tuotiin esille, että esimerkiksi Kynnäränharjun osakaskunta on sopinut metsästäjien kanssa vesilintujen metsästyksestä. Vertailukohtana mainittiin Mietoisten kunnassa sijaitsevan Mietoistenlahden hoito- ja käyttösuunnittelu (Metsähallitus 2006). Siellä sallittiin perinteiset käyttötavat, mukaan lukien vesilintujen ja pienpetojen metsästys tietyin rajauksin, koska niiden ei todettu vaarantavan suojelun perustana olevia luontoarvoja. Osakaskunnan säätelemänä vesilinnustus on sallittua vain arkisin. Metsästäjät ovat pääosin paikallisia asukkaita. Tämänkaltaista joustavampaa toimintamallia pidettiin toivottavana myös Liesjärven kansallispuiston alueella.

Mahdollinen

Luonnonsuojelulain muutos ja pyynnin järjestelyt

Luonnonsuojelulakia on suunniteltu uudistettavaksi siten, että kansallispuistossa tulisi sallittavaksi

poistaa sellaisten pyyntiluvanvaraisten riistaeläinlajien yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta (HE 99/2009).

Liesjärven kansallispuistossa tällaiset edellytykset voivat täytyä hirvieläimiin liittyvien liikenneonnettomuuksien osalta. Ehdotuksen mukaan eläinten poistamisen tulisi tapahtua puiston perustamistarkoitusta vaarantamatta ja alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen eli Metsähallituksen luvalla.

Lakiehdotuksen mukaan pyynnin tulisi kohdistua yksilöihin, jotka ovat uhka puiston ulkopuolella. Työpajoissa tälle ilmaistiin kaksi tulkintaa. Mikäli normia tulkittaisiin siten, että tarvitaan näyttöä eläinten jo tekemistä vahingoista esimerkiksi mäntytaimikoissa tai välittömästä uhasta liikenteessä (vrt. suurpetojen rauhoituksesta poikkeami-

seen liittyvät hallinnolliset tulkinnot), toteutuisi tarkoitettu uhka välittömästi ongelmalliseksi koetun tilanteen ilmaannuttua. Ongelmayksilöiden pyynti on kuitenkin käytännössä mahdollista vain lumen aikana, jolloin pyynti voidaan tarkimmin kohdistaa tiettyyn yksilöön. Syksyt ovat kuitenkin yleensä vähälumisia, mikä vaikeuttaa ongelmayksilöiden pyyntiä. Mikäli normia taas tulkittaisiin niin, että pyynnissä on kyse pikemminkin kannanhoidollisesta riskinhallinnasta populaatiotasolla, ei kohdennetusta vahinkoyksilön poistosta, kysymys pyynnin ajoittamisesta liittyä ensisijaisesti pyynnin järjestämiseen sen suorittajien ja muiden puiston käyttäjien kannalta tarkoituksenmukaisimmin. Vasta tämä tulkinta nostaa suunnittelukysymyksiä sen, missä ja milloin pyynti voitaisiin järjestää.

Parhaaksi metsästystekniikaksi puiston pohjoisosassa tapahtuvaan jahtiin työpaja nimesi koirametsästyksen, jossa metsässä kävellään vähän ja toiminta on miesajoon nähden hiljaista ja huomaamatonta. Sitä pidettiin eniten luontoa säästävänä ja vähiten muita toimijoita häiritsevänä. Näin paras metsästystapa on sama kuin mitä sovelletaan nyt puiston ulkopuolella. Tilanteen mukaan voitaisiin kuitenkin soveltaa erityisiä järjestelyjä, kuten metsästysalueen laajentamista puiston vanhaan osaan tai metsästystä miesajona. Muita metsästystapoja ei pidetty yhtä hyvinä. Aluetta pidettiin huonosti sopivana vahtimis- eli kytäysmetsästyksen, koska ravintohoukutteluun sopivia peltoja on vähän. Siitä huolimatta arveltiin, että hirvet tulisivat ravintohoukuttimien avullakin kaadettua. Hirvien vahtimista ei pidetty hyvänä vaihtoehtona myöskään siksi, että jahti haluttiin pitää seuruemetsästyksenä ja tarjota osallistujille tasapuolinen mahdollisuus päästä kaatamaan hirviä. Jos hirviä metsästettäisiin alueella muuten kuin seurueena, tulisi kyseeseen pikemminkin naakiminen eli metsästysmuoto, jossa eläintä jäljitetään ja lähestytään salaa (esim. hii-pien tuulen alapuolelta) ampumaetäisyydelle. Seurat esittivät kuitenkin huolen seurojen elinvoimaisuuden jatkumisesta, jos hirveä metsästetään muilla tavoin kuin perinteisenä hirvenajona ajo-ketjun voimin tai koirametsästyksenä.

Työpajassa esitettiin myös ideat puistoon vt2:n varteen viritettävästä passiketjusta ja passaamiseen varattavasta kapeasta 50 metrin vyöhykkeestä tai

puistossa rajan tuntumassa ja sen suuntaisesti kulkevien teiden, joita ulkoilijat eivät juuri käytä, käyttämisestä passitukseen. Tämänkaltaisia teitä on muun muassa puiston pohjoisreunan syrjävyöhykkeellä. Työpajoissa pohdittiin myös ajankohtia, jolloin hirvenmetsästys voitaisiin mahdollisimman häiriöttä toteuttaa. Arviot sopivista ajankohdasta vaihtelivat, mutta ne olivat kaikki lokakuun 15. päivän jälkeen, jolloin ulkoilijamäärät ovat oleellisesti pienempiä kuin sitä ennen. Metsästäjät halusivat ajoittaa jahdin viikonlopuiksi ja mahdollisesti peräkkäisten viikonloppujen sarjoiksi. Laukauksista kuuluvaa ääntä lukuun ottamatta jahti voi seurojen edustajien mukaan olla retkeilijöille huomaamattonta. Äänihäiriötä voidaan ehkäistä käyttämällä aseissa äänenvaimenninta.

Työpajan mukaan kansallispuistojen ulkopuolella toiminnot tuntuvat lomittuvan varsin luontevasti: kun toimijat tuntevat toistensa tekemiset ja hakeutuvat eri alueille, ongelmia ei synny. Kansallispuiston kohdalta erityisenä piirteenä Katavan Erän edustaja piti yleistä ”vain minä olen ainoastaan oikeassa”-menteliteettiä. Siksi jahdin suunnittelussa ja itse metsästyksessä olisi huomioitava reitistön ja nuotiopaikkojen sijainnit ja kohdistettava metsästys näistä riittävän kauas, mikäli metsästäjät operoivat samaan aikaan kuin lähellä muita luonnossa kulkevia. Metsästäjien esittämät passilinjat hyödyntävät tielinjoja erityisesti syrjävyöhykkeillä A (vyöhykejaot ja sijainti puistossa; ks. Metsähallitus 2009) ja karttavat virkistys- ja rajoitusvyöhykkeitä (ks. Liite 1).

Ketkä sitten olisivat osallisia suunnitteluun? Työpajassa esitetyt näkemykset suunnittelun paikallisuudesta ja osallisuudesta olivat varsin tiukat. Esimerkiksi Katavan Erän edustaja korosti metsästyksiantuntijuuden merkitystä osallisuuden perustana ja oikeutuksena:

Ne on ulkoilijaryhmiä, jotka siellä käy satunnaisesti, kävijöitä, jotka eivät tunne teknisiä juttuja ja eläinten liikkumislinjoja ja niin edelleen.

Edustajan näkemyksen mukaan suunnittelussa ovat tarpeen myös sellaiset tahot, jotka tuntevat ihmisten liikkumista ja reitistöjä puistossa – siis Metsähallituksen suunnittelijat. Pääosallisuus syntyy siten paikallisesta asiantuntijuudesta, mutta lausunto-

ja suunnittelun tuloksista voidaan toki ottaa muiltakin. Suunnittelevia tahoja ei saa olla liikaa, sillä

kun on yksi asia ja tuhat sopijaa, niin siitä ei synny mittään.

Työpajoissa korostui hirvenpyynnin puistossa muille toimijoille mahdollisesti aiheuttama häiriö, jota pyritään erilaisin toimin minimoimaan. Esiin nousi kuitenkin myös ideoita, jotka tulkitsivat metsästyksen puiston perustamistarkoitusta palvelevana mahdollisuutena. Ensimmäinen ideoiduista mahdollisuuksista liittyy seuruemuotoisen hirvenpyyntikulttuurin esittelyyn puistossa kävijöille ja oppimiskohtena tai elämyksien tarjoamisena koululaisryhmille.

Toinen pyynnin mahdollisuuksia luotaava näkökulma liittyi puistossa tehtäviin, monimuotoisuutta vaaliviin ennallistamistoimiin. Työpajaosallistujat toivat esiin toimien synnyttävän sivuvaikutuksenaan runsaasti ravintovaroja hirvälle, mikä voi osaltaan houkuttaa hirviä puistoon. Keskustelussa nousi esiin epäily, jonka mukaan hirvien ruokailu ennallistamiskohteissa voi lähivuosina hejastua ennallistamistoimien vaikuttavuuteen (vrt. Viiri 2007).

Oikeus hirvenmetsästyksen vastalahjana pienpetojen säätelystä

Liesjärven hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan, että kansallispuiston vierasperäisiä eläinlajeja poistetaan mahdollisuuksien mukaan (Metsähallitus 2009). Lähinnä kyseeseen tulee minkki ja supikoira. Työpajakeskustelussa tuotiin esiin Metsähallituksen kannustus pienpetopyyntiin, mikä ei kuitenkaan ole johtanut toimintaan (vrt. Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto 21/2004 vp). Työpajaan osallistuneiden mukaan haluttomuus johtuu pienpetojen pyynnin vastikkeettomuudesta. Asian esille tuonut osallistuja näki pienpetopyynnin palveluksena puistonhoidolle ja luonnonsuojelulle pikemminkin kuin metsästäjille myönnettynä ”nautinta-oikeutena”. Keskusteltaessa luonnonsuojelulain muuttamisesta esitettiin idea eräänlaisesta Metsähallituksen ja paikallisten metsästyseurojen välisestä vastavuoroisuudesta, jossa pienpetopyynti ja hirvenpyynti puistossa kytkettäisiin toisiinsa.

Instituutiot ja metsästysseurojen kekseliäisyys

Instituutiot syntyvät ja muuttuvat yhteistoiminnalla

Työpajat avasivat uusia näkökulmia hirvikannan hallintaan kansallispuiston läheisyydessä. Kansallispuiston ja sen laajenemisen luomat fyysiset rajat ja metsästykselliset rajoitteet alkoivat näyttäytyä pikemminkin haasteina, joiden lunastaminen edellyttäisi uudenlaisia toimintatapoja. Artikkelin alussa esitimme, että yleensä instituutiot ymmärretään toimintaa rajoittavina ja ohjaavina yhteiskunnallisina järjestelyinä ja laitoksina. Niiden uskotaan olevan paikallisen toiminnan ulottumattomissa. Työpajojen kuluessa osallistujien suhtautuminen niihin alkoi muuttua. Työpajat itsessään tulivat toimintamahdollisuuksiksi: kansallispuistojen ja metsästyksen suhteen normiperusta oli otettu tarkasteluun valtakunnallisella tasolla. Mukana olleet metsästysseurat tarttuivat tähän ja alkoivat käyttää työpajoja yhteistoiminnan ja vaikuttamisen keinona. Samalla myös yhteiskunnalliset järjestelyt – esimerkiksi luonnonsuojelulainsäädäntö – alettiin ymmärtää paikallisen toimintatilan rakenteina ja rakentajina, joihin on mahdollista vaikuttaa. Uskomme, että havaintomme ei ole vain metsästysseuroja koskeva, vaan pätee myös yleisemmin elinolojen parantamiseen tähtäävässä kollektiivisessa toiminnassa.

Työpajoissa metsästysseurat määrittelivät ja avasivat mahdollisuuksien tilaa. Ikävistä olosuhteista alkoi ilmaantua potentiaalia, jonka ymmärrettiin vapautuvan vain, jos seuroilla itsellään on halua, kykyä ja mahdollisuus ylittää niin fyysisiä kuin institutionaalisia rajoja ennen kokeilemattomalla tavalla. Liesjärven kansallispuiston metsästyksiellön vaikutukset voidaan ainakin periaatteessa, mutta pitkälti myös käytännössä, ylittää, jos lähiympäristön yksityismaiden institutionaaliset rajat ja metsästykselliset esteet ylitetään esimerkiksi kehittämällä seurojen välistä yhteistyötä ja tehostamalla itse metsästystä. Jo se, miten seurat tarttuivat haasteiden käsittelyyn työpajoissa ja pyrkivät etsimään työpajoista apua tilanteeseensa, kuvastaa omalta osaltaan seurojen kykyä etsiä uudenlaisia ratkaisuja.

Viimeisessä työpajassa osallistajat ilmaisivat kantansa, jonka mukaan he voisivat suositella tällaista työpajoihin perustuvaa työtapaa muidenkin riistahoidollisten ja -taloudellisten ongelmien työstämiseksi. He näkivät työpajatyöskentelyn uudenaikaisena avauksena ja monin tavoin hyödyttävänä, koska se aktivoi yhteistyön rakentamiseen ja antaa näkyvyyttä asialle. Heidän mukaansa työpajoissa nousi joka kerta esiin jotain uutta. Seurojen välille sukeutui keskustelua ja jossain tapauksissa rajanaapuriseurat tapasivat ensi kertaa. Yhteystietojen vaihtamisella voi olla kauaskantoisia vaikutuksia. Metsähallituksen ja riistanhoitopiirin edustajat tukivat työpajatyöskentelyä, mutta olosuhteiden määrittelyn ja muuttamisen haasteeseen he eivät kuitenkaan, kenties viranomaisroolistaan johtuen, aivan yhtä innokkaasti tarttuneet.

Uudet mahdollisuudet

Työpajoissa syntyneet ideat avaavat uuden tavan hyödyntää ajo-oikeutta Liesjärven tapaisessa pienehkössä ja moniosaisessa kansallispuistossa, mutta tarjoavat myös uusia toimintamalleja tilanteisiin, jossa hirviä on lupa kaataa puistossa. Ensimmäisessä ajo-oikeutta hyödyntävässä ideassa hirviä ajetaan miesajolla tai koiran ja koiran ohjaajan karkottamina puiston reunaosissa. Toisessa ideassa hirviä metsästetään puiston yli: ajo-oikeudella varmistetaan, että hirvi jatkaa kulkuaan puiston läpi puiston ulkopuolelle. Hirvien houkuttelua ruokinnalla puiston ulkopuolelle metsästettäväksi seurojen edustajat eivät pitäneet yhtä toimivana ja mieluisana vaihtoehtona (liite 1).

Käytännöllisenä edellytyksenä molemmissa ideoissa on yhteistyö vähintään kahden metsästysseuran kesken. Tämä johtuu ensinnäkin siitä, että yksittäiset ajo-oikeudet metsästysseurat ovat pinta-alaltaan niin pieniä, että ne ympäröivät puistoa vain osin: ajosuunta puistosta ulospäin päättyy eri suunnissa eri seurojen metsästysalueille. Toiseksi yhteistyön tarve syntyy siitä, että ajo-oikeudet puistossa ovat vuokrattu suurelta osin yhdelle metsästysseuralle. Ajon järjestäminen puistosta ulospäin edellyttää yhteistyötä ajo-oikeuden haltijan ja puiston ulkopuolella ajon vastaanottavan metsästysseuran välille.

Ajo-oikeuden riittävyys kannalta kiinnostavampi kysymys on se, miten Metsähallitus sopii paikallisten seurojen kanssa ajo-oikeuden jakamisesta. Olisiko tarpeen pohtia vuokrattavan ajo-oikeuden käyttökelpoisuutta ja joko 1) pyrkiä jakamaan ajo-oikeutta entistä useammalle puistoon rajautuvalle metsästyseuralle, 2) sallia ajo-oikeus ympäröiville seuroille kollektiivisesti (ja tarkoituksenmukaisesti hinnoiteltuna) tai nykyisen kaltaisella tavalla eli 3) vuokraamalla markkinahintaisella hehtaaritaksalla (tai vastavuoroisilla velvollisuuksilla, kuten pienpetopyynnillä) hirvenajo-oikeudet seuralle, joka on valmis hyväksymään hinnan tai järjestelyn.

Olennaista on, ettei kumpikaan toiminnallisista vaihtoehdoista – nykyisten institutionaalisten järjestelyjen säilyminen tai muuttuminen – ollut niin sanotusti elämän ja kuoleman kysymys, vaan metsästyseurat suhtautuvat molempiin vaihtoehtoihin joustavasti. Tulevaisuuteen metsästyseurat suhtautuivat pragmaattisesti, omiin käytäntöihinsä ja kykyihinsä vallitsevissa olosuhteissa luottaen. Vaikka seurat eivät kykenisikään muuttamaan olosuhteita, ne onnistuvat kyllä säättämään metsästystapaansa yhteistyöllä ja uusien tekniikoin.

Laajennettu yhteisö ja viestinnän uudet olottuvuudet

Riippumatta siitä, muuttuuko luonnonsuojelulaki, Liesjärven alueen hirvenmetsästyksen metsästyskulttuuri uudistuu. Työpajoissa oltiin yhtä mieltä siitä, että muiden luonnossa kulkijoiden ja luonnosta nauttijoiden kanssa olisi tavalla tai toisella sovittava ajan ja paikan rytmeistä, joiden mukaan Liesjärven ympäristön luonnossa toimitaan. Kukaan yksittäinen toimija ei ole oikeutettu sanomaan, miten kohtaamisten tulee tapahtua. Metsässä kohtaavat moninaiset virallisten ja epävirallisten oikeuksien, velvollisuuksien, vapauksien ja erivapauksien vyyhdit. Asioista on sovittava, koska annettua järjestystä ei ole. Tämän tulevien häiriöiden ja mahdollisten ongelmien ennakointiin liittyvän tosiasian tunnistaminen ja tunnustaminen oli kenties yksi työpajojen tärkeimmistä aikaansaannoksista.

Yksi kehittämistarve kytkeytyy puiston tuntu-
massa tai puistossa tapahtuvasta pyynnistä puistos-

sa kävijöille suunnattuun tiedottamiseen. Työpajoissa pohjustettiin idea mahdollisuudesta merkitä metsästyksen liittyvät ajankohdat ja paikat Liesjärven kansallispuiston toimintoja kuvaavissa internetin karttapalveluissa (esim. Liesjärven oma nettisivusto). Koiran kanssa metsästettäessä ennakkoiva viestintä on tietenkin hankalaa, koska ei tarkkaan tiedetä, missä jahdin aikana loppujen lopuksi operoidaan – kenties jo nyt olemassa olevista kännyköiden sijaintitietoon pohjaavista tiedonvaihto- ja paikkatietosovelluksista on tulevaisuudessa apua.

Myös perinteisiä tiedotusmuotoja voidaan kehittää. Tätä nykyä alueella on kolme infotaulua, joilla voidaan ilmoittaa käynnissä olevasta jahdistä. Samoin on mahdollista käyttää metsästyksen käynnissä -kylttejä, joita metsästyseurat ovat aika ajoin takavuosina käyttäneet, teiden päissä. Infotaulujen tieto vanhenee nopeasti ja tavoittaa ulkoilijan vasta sitten, kun hän on jo tullut alueelle. Silloin tieto metsästyksestä voi aiheuttaa hämmennystä, epätietoisuutta, epävarmuutta ja ärtymystäkin. Metsästäjät saavat esimerkiksi herkästi vihaisia katseita ulkoilijoilta, jos ulkoilijat syystä tai toisesta tulkitsevat metsästäjien olevan liian lähellä luonnonsuojelualuetta tai suojelualueella. Maastossa tapahtuvaa tiedottamista pidettiin näistä syistä melko ongelmallisena ja ennen kaikkea työläänä toteuttaa.

Metsästäjien mukaan hirvenmetsästyksen liittyvistä ajan ja paikan yksityiskohdista voidaan neuvotella, mikäli päästään neuvottelupöytänsä asti. Mikäli luonnonsuojelulaki muuttuu, Liesjärven tiedotusasiat eivät ole vain paikallinen kysymys, vaan osa laajempaa tiedotusta ja neuvottelua. Työpajojen osallistujat olivat optimistisia metsästyksen käytännön järjestelyistä sopimisen suhteen molemmissa tapauksissa. Neuvottelupöydän ei tarvitse olla konkreettinen pöytä, vaan esimerkiksi Liesjärven ympäristön käytön rytmittämisestä voidaan keskustella ja tiedottaa siitä lähes reaaliaikaisesti perinteisten Internet-sivujen ohella myös sosiaalisen median (Facebook ym.) keinoin. Sosiaalinen media tarjoaa samalla aivan uudenlaisia mahdollisuuksia metsästäjien ja virkistäytyjien kohtaamisten ennakointiin ja tilan-
netajun kehittämiseen. Kansallispuistoon tai sen liepeille lähtiessään voisi tarkastaa millaisia toimintoja siellä on juuri silloin käynnissä.

Lopuksi

Työpajojen kuluessa tilanne alkoi näyttää valoisamalta. Se, mikä alussa oli mahdotonta, muuttui nopeasti potentiaaliseksi. Seurat olivat aktiivisia tarttumaan tilanteeseen ja luomaan etenkin erityistilanteiden varalle uusia toimintamalleja. Kansallispuiston läheisyys muuntui rajoitteesta voitettavaksi haasteeksi: kansallispuiston metsästyskielto ei tee hirvikannan säätelyä paikallisesti mahdolliseksi. Metsästysseurat oivalsivat, miten potentiaali oli itse asiassa jo olemassa: sen keksimisille ja hyödyntämiselle oli vain luotava otolliset olosuhteet. Ratkaisuideoita voidaan keksiä ja niiden toimivuutta haluttaessa testata käytännössä. Tilanneanalyysi loi uskoa siihen, että yhteistoiminnallista prosessia kannattaa edelleen jatkaa ja harkita samantapaista prosessia muualakin, jotta uusien metsästyskäytäntöjen periaatteita voitaisiin kehittää ja kokeilla. Myös osallistuneet metsästysseurat ilmaisivat halukkuutta tähän. Yhteistoiminnan paikallinen ja yhteiskunnallinen merkityksellisyys, oikea-aikaisuus ja tilanneherkkyys ovat tämän kaltaisen yhteistyön avainsanoja. Osallistujien ammattitaitoa arvostava, yhteistyöhön innostava ja toiminnan uskottavuutta huokuva ilmapääri sekä yksinkertaiset mutta palkitsevat työtavat ovat niin ikään yhteistyön toimivuuden edellytyksiä.

Kyse ei kuitenkaan ole vain hirvenmetsästyksessä kansallispuistossa tai sen liepeillä. Tilanneanalyysimme osoitti metsästysseurojen olevan kykeneviä ja halukkaita uudistamaan ajattelu- ja toimintatapojaan. Hirvenmetsästyksen tavat eivät ole tabuja. Tapojen muuttamisen edellytyksenä on kuitenkin vuoropuhelu niiden toimijoiden – tässä tapauksessa erityisesti Metsähallituksen – kanssa, joilla on valta neuvotella ja mahdollisesti muuttaa niitä virallisia pelisääntöjä, joiden mukaan esimerkiksi Liesjärven kansallispuiston lähialueella toimitaan. Teoreettisesti ajateltuna tilanneanalyysi on keino valottaa ja mahdollisesti myös muuttaa institutionaalisia olosuhteita. Toiminnallisesta näkökulmasta olemme osoittaneet, miten tilanneanalyysi voidaan käytännössä järjestää hahmottelemalla yhdessä liesjärveläisten metsästysseurojen kanssa toimintatapaa yhteisöllisen kekseliäisyyden aktivoimiseksi ja voimaannuttamiseksi uusien, vielä olemassa olemattomien mahdollisuuksien luomiseksi.

Kiitokset

Haluamme osoittaa kiitoksemme kaikille työpajoihin osallistuneille, Uudenmaan riistanhoitopiirin henkilökunnalle, Milla Niemelle sekä Pirstale-hankkeen tutkijoille Markku Laulumalle ja Jere Niemiselle. Kiitämme myös kahta nimetöntä arvioijaa ja Maaseudun uusi aika -lehden päätoimittajaa arvokkaista kommentteista. Suomen Akatemian HirSu-hanketta ja maa- ja metsätalousministeriötä kiitämme työn rahoittamisesta.

LÄHTEET

- Aaltoila, Juha 2008. Hirvijahdin kiello kolareita kakkostiellä. *MT* 20.10.2010. s. 17.
- Aarnio, Jukka, Leena Petäjästä & Ashley Shelby 2010. Uusien metsästäjien metsästysmahdollisuudet alueittain: erityistapauksena hirvenmetsästys. *Suomen Riista* 56: 95–110.
- Anderson, Elisabeth 2007. Epistemology of Democracy. *Episteme: a Journal of Social Epistemology* 3(1-2): 8–22.
- Anttila, Veikko 1968. Hirvenmetsästysseurueet Suomessa syksyllä 1966. *Scripta Ethnologica* 24, 32 s.
- Bergman, Mats 2009. Peirce's Philosophy of Communication. Continuum, London.
- Bromley, Daniel W. 2006. Sufficient Reason: Volitional Pragmatism and the Meaning of Economic Institutions. Princeton University Press, Princeton.
- Connolly, William E. 1999. Suffering, justice, and the politics of becoming. Teoksessa: Campbell, David & Michael J. Shapiro (toim.). *Moral Spaces: Rethinking Ethics and World Politics*. Minnesota University Press, Minneapolis. 125–153.
- Dewey, John 1939/1988a. Theory of Valuation. *The Later Works, 1925–1953, Vol 13*. Southern Illinois University Press, Carbondale and Edwardsville. 189–251.
- Dewey, John 1939/1988b. Freedom and Culture. *The Later Works, 1925–1953, Vol 13*. Southern Illinois University Press, Carbondale and Edwardsville. 63–188.
- Gouinlock, James 1999. Dewey: creative intelligence and emergent reality. Teoksessa: Rosenthal, Sandra B, Carl R. Hausman & Douglas R. Anderson (toim.). *Classical American Pragmatism: Its Contemporary Vitality*. University of Illinois Press, Urbana and Chicago. 224–236.
- Hahtola, Kauko 1990. Pragmatic-hermeneutical human action model for environmental planning. *Hallinnon tutkimus* 4: 272–288.
- HE 99/2009. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta. Saatavissa: <http://217.71.145.20/TRIP->

- viewer/show.asp?tunniste=HE+99/2009&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WORD. [Viitattu 20.4. 2010].
- Heikkilä, Pekka, Marja Hokkanen, Janne Kotiaho & Jussi Päivinen 2008. Lahopuun määrän kehitys ennallistamisen jälkeen Koloveden ja Liesjärven kansallispuistoissa vuosina 2006–20156. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 174.
- Hiedanpää, Juha 2000. Natura naturans: Metsäluonnon monimuotoinen arvottaminen Pohjois-Satakunnassa. Teoksessa: Haapala, Arto & Markku Oksanen (toim.). Luonnon arvot ja arvottaminen. Gaudeamus, Helsinki. 154–178.
- Hiedanpää, Juha, Jani Pellikka, Markku Lauluma & Jere Nieminen 2010. Hirvieläinten metsästys sosio-ekologisesti pirstoutuneilla metsästyksillä: Tapaustutkimus Nuuskion kansallispuiston ympäristöstä. Riistan- ja kalantutkimus – tutkimuksia 2/2010.
- Hyyryläinen, Torsti & Pertti Rannikko (toim.). 2000. Eurooppalaistuva maaseutupolitiikka. Vastapaino, Tampere.
- Jokinen, Ari, Yrjö Haila & Nina Nygrén 2009. Liito-oravan suojele poliittisena prosessina ja yhteistoimintahankeena Tampereen kaupunkiseudulla. Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja 2009. Joensuun yliopisto, Joensuu. 7–68.
- Kilpinen, Erkki, Osmo Kivinen & Sami Pihlström (toim.) 2009. Pragmatismi filosofiasa ja yhteiskuntatieteissä. Gaudeamus, Helsinki.
- Kiuru, Jarmo 2009. Hirvenmetsästysoikeus. Oikeusasematieto, Helsinki.
- Kouki, Jari, Kathryn Arnold & Petri Martikainen 2004. Long-term persistence of aspen – a key host for many threatened species – is endangered in old-growth conservation areas in Finland. *Journal for Nature Conservation* 12: 41–52.
- Kotilainen, Juha & Ilkka Eisto 2010. Luonnonvarayhdyskunnat ja muuttuva ympäristö – resilienssitutkimuksen näkökulmia Itä-Suomeen. Itä-Suomen yliopisto, Joensuu.
- Lehtonen, Pauliina 2007. Tapaus- ja toimintatutkimuksen yhdistäminen. Teoksessa: Laine, Markus, Jarkko Bamberg & Pekka Jokinen (toim.). Tapaustutkimuksen taito. Gaudeamus, Helsinki. 245–253.
- Metsähallitus 2006: Mietoistenlahden hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 5. Metsähallitus, Vantaa.
- Metsähallitus 2009. Liesjärven kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisu. Sarja C 52. Metsähallitus, Vantaa.
- Määttä, Pentti 2009. Toiminta ja kokemus: pragmatistista terveen järjen filosofiaa. Gaudeamus, Helsinki.
- Niemelä, Pekka 2010. Hirvi – moniulotteinen riistaeläin. Kooste riistapäivien esitelmäviestelmistä. Saatavissa: http://www.rktl.fi/www/uploads/pdf/ripa_2010_tiivisteeet.pdf. [Viitattu 20.4.2010].
- Nivalainen, Satu & Mika Haapanen 2002. Ikääntyvä ja keskittyvä Suomi. Kaupunkien, maaseudun ja vuorovaikutusalueiden väestökehitys 1975–2030. Aluekeskus- ja kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/02.
- North, Douglass C. 2005. *Understanding the Process of Economic Change*. Princeton University Press, Princeton.
- Pellikka, Jani, Juha Hiedanpää, Sauli Härkönen & Janne Jaakkola 2009. Metsästys palveluksena: Hirvenmetsästyseurueet hirvivahinkojen vähentäjinä. *Suomen Riista* 55: 71–82.
- Pigg, Jari 2005. Metsästys kiellettiin kansallispuistojen laajennusalueilla. *Metsästäjä* 54(1): 24–25.
- Puhakka, Riikka 2007. Kansallispuistot murreksessa. Tutkimus luonnonsuojelun ja matkailun tavoitteiden kohtaamisesta. *Yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja* 81. Joensuun yliopistopaino, Joensuu.
- Putnam, Ruth Anna 2010. *Dewey's epistemology*. Teoksessa: Cochran, Molly (toim.). *Cambridge Companion to Dewey*. Cambridge University Press, Cambridge. 34–54.
- Rannikko, Pertti 2010. Luonnonkäytön muutos paikallisena legitimitteettihaasteena. Teoksessa: Rannikko, Tapio & Tapio Määttä (toim.). *Luonnonvarojen hallinnan legitimitteetti*. Vastapaino, Tampere. 257–294.
- Shelby, Ashley, Leena Petäjästä, Terhi Koskela & Jukka Aarnio 2005. Ikääntyminen hirvenmetsästyseurojen tulevaisuuden ongelmaksi. *Suomen Riista* 51: 69–82.
- Shelby, Ashley, Leena Petäjästä & Terhi Koskela 2008. Hirvenmetsästäjien asenteet metsästyseurojen uudistamista kohtaan. *Suomen Riista* 54: 41–57.
- Söderbaum, Peter 1973. *Positionsanalys vid Beslutsfattande och Planering: Ekonomisk Analys på Tvärvetenskaplig Grund*. Scandinavian University Books, Uppsala.
- Söderbaum, Peter 1987. *Environmental management: non-traditional approach*. *Journal of Economic Issues* 21(3): 139–165.
- Viiri, Heli 2007. Syökö hirvi metsänuudistamisen monimuotoisuuden? *Metsätieteen aikakauskirja* 14(2): 133–136.
- Ympäristöministeriö 2006. *Metsästys eteläisen Suomen kansallispuistoissa Ympäristöministeriön asettaman työryhmän raportti*. Ympäristöministeriön raportteja 10/2006. Edita, Helsinki.

LIITE 1.

NYKYSÄÄDÖSTEN
MAHDOLLISTAMAT

- ① Idea hirvien metsästyksestä vesijätöllä, joka ei kuulu puistoon. Kaksi käyttötapaa:
1) Kun hirvi lähtee alueen pohjoisosasta salmeen, on passimies odottamassa salmen lähetyksellä.
2) Jos hirviä pyritään ajamaan valtatie kahden (VT2) varresta pohjoiseen eli veteen, on passimies odottamassa.
- ② Idea hirvien ajamisesta puistosta VT2:n yli tien eteläpuolella metsästävän seuran passeihin. Edellyttää liikenteenohjauksen ja siihen liittyvän koulutuksen käymisen, samoin yhteistyötä ajo-oikeutetun seuran ja toisessa yhteisluvassa olevan seuran kanssa.
- ③ Idea hirvien ajamisesta VT2:n suuntaisesti. Ajo joko luoteesta tai luoteeseen. Metsästäjien mielestä ei edellytä liikenteenohjausta, vaan että tavanomaiset informointitavat riittävät. Edellytys: seurayhteistyö.
- ④ Idea hirvien ajamisesta ajo-oikeusalueelta länteen naapuriseuran passeihin. Edellyttää asian sopimista ja/tai järjestyksen oikeudellisista näkökohdista huolehtimista.
- ⑤ Idea jahdin järjestämisestä puiston "yli" yhteistyönä. Näin on jo toimittu viime vuosina: koirajahdissa naapuriseuran suuntaan puiston yli karkonnut eläin kaadetaan naapuriseuran passeihin.
- ⑥ Idea ravintohoukuttimella käyttäyksestä. Ajatuksen mukaan hirvi houkutelaaan puistosta passin lähelle riistapellon tai nuolukiven avulla.
- ⑦ Jahdista enemmän infoa Metsähallituksen nettisivulle ja infopisteille. Nyt monille ulkoilijoille tulee uutena tieto, että haavakoita ja kolarihirviä voidaan lopettaa puiston alueella. Samoin itse ajo-oikeudesta tulisi metsästäjien mukaan tiedottaa ulkoilijoille avoimesti.

JOS SÄÄDÖKSET SALLISIVAT

- ⑧ Nykyiset ajo-oikeutetut seurat haluaisivat metsästää puiston pohjoisosassa (ks. kuva alla). Heidän mielestään järjestelyistä sopiminen olisi lähinnä heidän ja Metsähallituksen välinen asia. Hirvien pyynti voitaisiin ajoittaa lokakuun loppupuolelta alkaen, metsästyksinä seurojen nyt hyödyntämät tavat. Pyynnistä ilmoitettaisiin netissä ja opastauluilla.

Metsästäjien ideoita toiminnan kehittämistä Liesjärven kansallispuiston ympärillä. Osa ideoista on toteutettavissa jo nykyisäädösten puitteissa, osa (esim. hirven kaataminen puistossa) edellyttää lainsäädännön muuttamista. Alemman kartan ampuja-symboli tarkoittaa passilinjaa, ei yksittäistä passipaikkaa.